

Govor sela Režanci

Pajković, Karla

Undergraduate thesis / Završni rad

2024

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj: **University of Pula / Sveučilište Jurja Dobrile u Puli**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://um.nsk.hr/um:nbn:hr:137:469677>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-12-22**

Repository / Repozitorij:

[Digital Repository Juraj Dobrila University of Pula](#)

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

KARLA PAJKOVIĆ

GOVOR SELA REŽANCI

Završni rad

Pula, 2024.

Sveučilište Jurja Dobrile u Puli

Filozofski fakultet

Odsjek za kroatistiku

KARLA PAJKOVIĆ

GOVOR SELA REŽANCI

Završni rad

JMBAG:0009089406

Studijski smjer: hrvatski jezik i književnost

Predmet: Uvod u dijalektologiju hrvatskoga jezika

Znanstveno područje: Humanističke znanosti

Znanstveno polje: Filologija

Znanstvena grana: Kroatistika

Mentorica: prof. dr. sc. Lina Pliško

Pula, rujan 2024.

IZJAVA O AKADEMSKOJ ČESTITOSTI

Ja, dolje potpisani _____Karla Pajković_____, kandidat za prvostupnika _____Hrvatskog jezika i književnosti_____ovime izjavljujem da je ovaj Završni rad rezultat isključivo mogega vlastitog rada, da se temelji na mojim istraživanjima te da se oslanja na objavljenu literaturu kao što to pokazuju korištene bilješke i bibliografija. Izjavljujem da niti jedan dio Završnog rada nije napisan na nedozvoljen način, odnosno da je prepisan iz kojega necitiranog rada, te da ikoji dio rada krši bilo čija autorska prava. Izjavljujem, također, da nijedan dio rada nije iskorišten za koji drugi rad pri bilo kojoj drugoj visokoškolskoj, znanstvenoj ili radnoj ustanovi.

Student

_____Karla Pajković_____

U Puli, ____20. rujna____, ____2024.____ godine

IZJAVA
o korištenju autorskog djela

Ja, _____ Karla Pajković _____, dajem odobrenje Sveučilištu Jurja Dobrile u Puli, nositelju prava

korištenja, da moj završni rad pod nazivom „_____ Govor sela Režanci _____“
upotrijebi da tako navedeno autorsko djelo objavi u javnoj internetskoj bazi Sveučilišne knjižnice Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli te preslika u javnu internetsku bazu završnih radova Nacionalne i sveučilišne knjižnice (stavljanje na raspolaganje javnosti), sve u skladu sa Zakonom o autorskom pravu i drugim srodnim pravima i dobrom akademskom praksom, a radi promicanja otvorenoga, slobodnoga pristupa znanstvenim informacijama.

Za korištenje autorskog djela na gore navedeni način ne potražujem naknadu.

Potpis

_____ Karla Pajković _____

U Puli, _____ 20. rujna 2024. godine _____

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. GEOGRAFSKI, ADMINISTRATIVNI I POVIJESNI PODATCI O REŽANCIMA	2
2.1. Selo Režanci - povijest mjesta, geografski smještaj	3
3. DOSADAŠNJA PROUČAVANJA GOVORA SELA REŽANCI	4
4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA.....	5
5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA.....	5
5.1. FONOLOGIJA.....	5
5.1.1. Vokalizam	5
5.1.1.1. Odras jata (*ě).....	6
5.1.1.2. Odras slabog polugasa (*ə)	7
5.1.1.3. Refleks prednjeg (*ę) i stražnjeg nazala (*ɔ) te slogotvornog ĩ	8
5.1.1.4. Promjena a > e iza r	9
5.1.1.5. Zatvaranje kratkog o u prednaglasnom slogu	10
5.1.1.6. Elizija.....	11
5.1.1.7. Završno l	12
5.1.2. Akcentuacija	14
5.1.3. Konsonantizam	16
5.1.3.1. Jotacija dentala *t i *d.....	17
5.1.3.2. Jotacija suglasničkih skupina *st/*sk, *zd/ *zg	18
5.1.3.3. Druga jotacija suglasničkih skupina *st i *zd.....	19
5.1.3.4. Suglasnička skupina jt i jd	20
5.1.3.5. Prelazak m u n na kraju riječi.....	21
5.1.3.6. Suglasnička skupina čr	22
5.1.3.7. Pojednostavljanje suglasničkih skupina.....	23
5.1.3.9. Glas v pred sonatom r	25
5.1.3.10. Jednačenje prijedloga iz i s	25
5.1.3.11. Proteza.....	26
5.1.3.12. Rotacizam	27
5.1.3.13. Sibilizacija	28
6. MORFOLOGIJA.....	29
6.1. Imenice	29
6.1.1. Instrumental jednine	32
6.1.2. Genitiv množine.....	33

6.1.3.	Dativ, lokativ i instrumental množine	34
6.2.	Zamjenice	35
6.2.1.	Zamjenica ča	35
6.2.2.	Zamjenica oni	37
6.2.3.	Neodređena zamjenica svi, sve, sva	38
6.2.4.	Pokazne zamjenice	38
6.2.5.	Upitno-odnosna zamjenica za živo 'koji, koja, koje'	39
6.3.	Glagoli.....	40
6.3.1.	Infinitiv i glagolski prilog sadašnji	40
6.3.2.	Glagol u značenju 'ići'	41
6.3.3.	Zanijekani oblik prezenta glagola imati	42
6.3.4.	Nenaglašeni oblik glagola biti i htjeti.....	42
6.3.5.	Kondicional glagola biti	43
6.4.	Komparacija pridjeva.....	44
7.	ZAKLJUČAK.....	45
	POPIS LITERATURE.....	47
	POPIS PRILOGA	50
	PRILOG - AKCENTUIRANI TEKST.....	51
	SAŽETAK.....	53
	SUMMARY	55

1. UVOD

U dijalektološkoj literaturi govor sela Režanci još uvijek nije opisan. Spominje se tek u sklopu rasprave Davida Mandića o akutu u jugozapadnom istarskom dijalektu, kojemu taj idiom pripada. Opisan je govor susjednog mjesta Svetvinčenat te skupina, također, susjednih roverskih govora. U starijoj dijalektološkoj literaturi se također ne spominje, ali njegove jezične značajke možemo pratiti u sklopu opisa govora koji ga okružuju.

Budući da govor još nije opisan, a ja sam izvorna govornica toga idioma te živim u selu, smatrala sam opis govora moga mjesnoga govora pogodnom temom za završni rad.

U istraživanju sam se koristila dostupnom dijalektološkom literaturom kako bih se detaljnije upoznala s karakteristikama jugozapadnoga istarskoga dijalekta koje sam primijenila u opisu.

Najveća su mi pomoć u ovome istraživanju bili moji sumještani koji su strpljivo odgovarali na sva moja pitanja i radosno sudjelovali u istraživanju.

Ovaj je rad moj skromni prinos poznavanju zasad neopisanoga govora i prilog popunjavanju praznina na karti jugozapadnoga istarskoga dijalekta.

2. GEOGRAFSKI, ADMINISTRATIVNI I POVIJESNI PODATCI O REŽANCIMA

Selo Režanci, administrativno i geografski pripada Općini Svetvinčenat. Općina se nalazi na južnom dijelu središnje Istre. Ukupna joj površina iznosi 79,74 km², a prema popisu stanovništva iz 2021. godine broji sveukupno 2.202 stanovnika s gustoćom¹ od 27,6 stanovnika/km². Graniči s Općinom Kanfanar na sjeverozapadu, Općinom Žminj na sjeveroistoku, Općinom Bale na zapadu, Općinom Barban na istoku, Općinom Marčana na jugoistoku te gradom Vodnjanom na jugu.

Osnovana je 14. svibnja 1993. godine konstituiranjem vijeća Općine Svetvinčenat. Na području se Općine u cijelosti nalaze katastarske općine Svetvinčenat, Smoljanci, Bokordići, Štokovci te veći dio katastarskih općina Juršići, Vodnjan i Filipana.

Općinu čini područje od devetnaest statističkih naselja, a to su: Bibići, Bokordići, Boškari, Bričanci, Butkovići, Cukrići, Čabrunići, Foli, Juršići, Kranjčići, Pajkovići, Peresiji, Pusti, Raponji, Režanci, Salambati, Smoljanci i Svetvinčenat.²

Karta 1. Geografski prikaz prostiranja Općine Svetvinčenat.

¹ Vidi: Državni zavod za statistiku <https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-i-stanova-2021-prvi-rezultati-po-naseljima.pdf> (pristup: 16. rujna 2024.)

² Vidi: <https://svetvincenat.hr/opce-informacije/> (pristup: 5. svibnja 2024.)

2.1. Selo Režanci - povijest mjesta, geografski smještaj

U srcu Istre, u župi Svetvinčenat, smjestilo se selo Režanci, jugoistočno od Svetvinčenta, između Pazina i Pule. Selo broji 202 stanovnika prema popisu stanovništva iz 2021. godine³, a površine je 3,1 km². Stanovnici se nazivaju Rëžanac i Rëžanka. Stanovnici se bave poljodjelstvom, turizmom i stočarstvom.⁴ Selo čine tri manja zaseoka te se stanovnici sami svrstavaju u te zaselke, tj. danas bi se to moglo usporediti s nekakvim manjim naseljem. Do polovice prošloga stoljeća selo je bilo poznato po poljodjelstvu i uzgoju boškarina. Za vrijeme 2. svjetskog rata seljani su pružali snažan otpor talijanskoj torturi; u njegovom je šumovitom zaleđu 1944. osnovan Prvi udarni bataljun operativnog štaba za Istru. Šezdesetih godina 20. stoljeća već se razvija turizam.

U selu se nalazi i jednobrodna crkva sv. Germana iz 12. stoljeća te služi kao kapelanska crkva za stanovnike sela Režanci i Štokovci. Pravokutnog je tlocrta s upisanom četverokutnom apsidom.⁵

U selu Režancima, najjužniji zaselak „lkani“, koji je nakon 2. svjetskog rata dao 7 svećenika, prozvan je *Vatikan(i)*; srednji zaselak, „Gromičari“, koji je u ratu i poraću dao istaknute komuniste i ljevičare, prozvan je *Moskva*; treći zaselak, zvan jednostavno „Režanci“, bili su *Nesvrstani*... Ovakva slika je ciljano postavljena da površno stvori i opiše ljudske i ideološke podjele, no to su ponekad i nedorečeni stereotipi.⁶

Režanci su ime dobili po imenu mjesta Ražanac pokraj Zadra pa su doseljenici podrijetlom iz Zadra. Najčešća prezimena u selu su Bilić, Petrović, Racan, Štoković i Milovan.

³ Vidi: Državni zavod za statistiku <https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-i-stanova-2021-prvi-rezultati-po-naseljima.pdf> (pristup: 16. rujna 2024.)

⁴ Vidi: <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/909/rezanci> (pristup: 7. svibnja 2024.)

⁵ Vidi: <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/909/rezanci> (pristup: 7. svibnja 2024.)

⁶ V. Krajina M. (2019). *Milovani, Za vjeru i nadu (pro fide et populo)*, Zagreb: Treći dan d.o.o.

3. DOSADAŠNJA PROUČAVANJA GOVORA SELA REŽANCI

Govor sela Režanci u dijalektološkoj literaturi nije detaljnije opisan, no spominje se u članku Davida Mandića *Akut u jugozapadnim istarskim govorima* iz 2009. godine⁷, a članak prikazuje rezultate istraživanja naglasnih sustava govora jugozapadnog istarskog dijalekta. Detaljnije se opisuje naglasni sustav sela Bokordići, a selo se Režanci spominje kod primjera očuvanja prednaglasne dužine: N jd. tēt̃ac̃ i 2. I. jd. u prezentu mūzēš. Prema klasifikaciji Josipa Lisca govor Režanaca pripada jugozapadnom istarskom dijalektu.⁸

U starijoj se dijalektološkoj literaturi izrijekom ne spominje, već se njegove jezične značajke mogu promatrati u sklopu većih skupina govora/dijalekta. Na početku 20. stoljeća, (1916.) Josip Ribarić je istraživao govore u Istri u sklopu svoga doktorskog rada (taj je rad objavljen prvi put 1940. pod naslovom *Razmještaj jugoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri* u *Srpskom dijalektološkom zborniku*, a u Hrvatskoj 2002. godine pod naslovom *O istarskim dijalektima: razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku istri s opisom vodičkog govora*) te utvrdio da govor Svetvinčenta i okolnih sela pa tako i Režanaca pripada štokavsko-čakavskom prijelaznom dijalektu Slovinaca.⁹ Nadalje, poljski je lingvist Mieczysław Małecky 1930-ih godina istraživao istarske govore (njegova je rasprava na hrvatski jezik prevedena tek 2002. pod nazivom *Slavenski govori u Istri*) i podijelio ih u tri skupine: čakavsku, štokavsku i slavensku skupinu.¹⁰ Govor sela Režanci pripada štokavskoj skupini govora vodnjanskoga tipa. Šezdesetih godina prošloga stoljeća govore jugozapadne Istre istraživao je i Mate Hraste. Rezultate istraživanja je objavio u raspravi pod nazivom *Govori jugozapadne Istre* (1964.). Istraživane govore klasificira kao čakavsko-štokavske u kojima prevladavaju čakavski elementi. U Općini Svetvinčenat bio je u mjestima Svetvinčenat i Štokovci.¹¹ U recentnoj dijalektološkoj literaturi govor sela

⁷ Mandić, D. (2009). *Akut u jugozapadnim istarskim govorima*. Hrvatski dijalektološki zbornik, (15), 83 – 109. Preuzeto s <https://hrcaj.srce.hr/144132>.

⁸ Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing - Tehnička knjiga. Zagreb. 51 str.

⁹ V. Ribarić, J. (2002). *O istarskim dijalektima: Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkog govora*. Josip Turčinović d.o.o. Pazin. 66 – 70 str.

¹⁰ Małecky, M. (2002). *Slavenski govori u Istri*. Hrvatsko filološko društvo. Rijeka.

¹¹ Usp. Hraste, M. (1964). *Govori jugozapadne Istre*. JAZU. Zagreb. 28 str. i Lisac, Josip. 2003. *Nastanak i razvoj jugozapadnoga istarskog dijalekta*. Nova Istra 2: 195 – 198.

Režanci nije opisan, no promatramo li taj idiom u kontekstu opisa govora Svetvinčenta i značajki jugozapadnoga istarskoga dijalekta, možemo zaključiti da se on uklapa u te opise.

4. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

Cilj je ovoga rada opisati govor sela Režanci na fonološkoj i djelomično morfološkoj jezičnoj razini. U istraživanju se polazi od dosadašnjih opisa susjednih govora te jezičnih značajki jugozapadnoga istarskoga dijalekta.

Za terensko istraživanje korišten je *Upitnik za istraživanje jugozapadnog istarskog dijalekta* autorice Line Pliško, koji mi je ustupila za istraživanje. U selu je mobilnim telefonom snimljen razgovor s četiri izvorna govornika kako bi se dobio uvid u naglasni sustav i u one jezične značajke koje nisu bile obuhvaćene Upitnikom (prijelaz *m* u *n*, npr.)

Istraživanje se provodilo od travnja do srpnja 2024. godine. U istraživanju su sudjelovali:

POPIS GOVORNIKA	GODINA ROĐENJA	SPOL
Marija Bilić	1938.	Ž
Marino Bilić	1962.	M
Edi Bilić	1961.	M
Romeo Bilić	1958.	M

5. Tablica 1. Prikaz ispitanika govora Režanaca

Svaki je od navedenih ispitanika samostalno pristao sudjelovati u istraživanju te je pristao na korištenje osobnih podataka (datum, godina i mjesto rođenja te ime i prezime) u svrhu pisanja završnoga rada na Filozofskom fakultetu Sveučilišta Jurja Dobrile u Puli.

5. REZULTATI ISTRAŽIVANJA

5.1. FONOLOGIJA

5.1.1. Vokalizam

Vokalizam se sela sastoji od pet fonema: *a, e, i, o, u* koji mogu biti dugi i kratki te naglašeni ili nenaglašeni.

ZATVORENI	i			u
SREDNJI		e		o
OTVORENI			a	

Tablica 2. Prikaz samoglasničkog inventara govora Režanaca

5.1.1.1. Odras jata *ě

U jugozapadnom istarskom dijalektu dosljedan je ikavizam u leksičkom i gramatičkom morfemu s primjerima tzv. stalnih ekavizama¹², što se potvrdilo i u govoru Režanaca. Upitnikom nismo predvidjeli istražiti refleks jata, već smo primjere ovjerali iz snimljenih razgovora s ispitanicima. Evo nekih primjera: *lito, mihur, mliko, dica, lišnjak, misto, lipo, cilo, nedilja, bižati, nikih, nikega, vridna, misto, niku, did, ništo, njigovi, crikva, podiljeno, vrime, mliti, mišalica, biliti, misec, mišati, ponediljak, želizno, prid, dido, bilo, smično, volili, hodili, želili, snig, jisti* i dr. Gramatički morfemi s ikavskim refleksom jata su: *hodili, želili, volili, najvolili* kumpanija, *siromašnjih, poili*, u D mn. *dici*, I mn. *u hiži*. Lisac navodi primjere ikavskog gramatičkog morfema u komparativu pridjeva: *zdraviji, pametniji*¹³ koje smo potvrdili u istraživanju.

Potvrde u OG¹⁴:

Igračka je bila *mihur* od prasca.

Ni bilo *vrimena*.

Jer je njušila po *cviću*.

Čekali smo *nedilju*.

To je bilo šesti *misec*.

Fuzli smo se na načvah kad je bija *snig*.

¹² Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 117 str.

¹³ Vidi: Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 51 str.

¹⁴ OG = ogledni govor

Niki je ima bič za krave.

Osim ikavskog refleksa jata, potvrđeni su i stalni ekavizmi u primjerima poput: *delati*, *delo*, *seno*, *sused*, *verovati*. Lisac navodi da su takvi primjeri u JZI dijalektu vjerojatno preuzeti od susjeda Slovenaca ili čakavaca ekavaca.¹⁵

Potvrde iz OG:

Nontar smo *delali* ča češ.

Dok nisu ljudi počeli pomalo hoditi na *delo*.

...kad se je pokosilo *seno*.

Jedan drugemu smo pomogli, *susedi*.

Ne moreš *verovati*.

5.1.1.2. Odras slabog polugasa *ə

Refleks poluglasa ə redovito daje a¹⁶: *dan*, *danas*, iako obavjesnica u nekim dijelovima govora navodi da kažu i *denas*, s odrazom ə > e.

Vokalizacija starojezičnog poluglasa potvrđena je u primjerima *ča*, *maša*, *kadi*, *malin*, *s namon*, *Vazan*, *vazmeni*, *vajk*, *vajka*. Kod ovih je primjera prisutna nepreventivna vokalizacija slabog poluglasa, tj. prelazak poluglasa u „slabu“ položaju u puni samoglasnik, a ne reducira se, kako je to inače bio slučaj za poluglas u slabu položaju.¹⁷

Potvrde:

OG:

Doma se ni niš ubijalo ko ne za *Vazan*.

¹⁵ Vidi: Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 51 str.

¹⁶ Ibidem, 52 str.

¹⁷ V. Moguš, M. (1977). *Čakavsko narječje*. Školska knjiga. Zagreb. 20 – 21 str.

Nisan nikad vidija do tega *dana*.

Iman jaji još od *Vazma*.

To se je *vajk* delalo.

Pošli su svi na *mašu*.

Žene su hodile u Savičentu na *malin*.

UP¹⁸:

uvijek > *vajk*

Uskrs > *Vazan*

uskrsni > *vazmeni*

ideš sa mnom > *greš s namon*

mlin > *malin*

5.1.1.3. Refleks prednjeg *ę i stražnjeg nazala *ǫ te slogotvornog ĺ

Dva su moguća refleksa prednjega nazala. Stariji, kad ę prelazi u a i to nakon j-, č-, ž- u primjerima *jazik*, *zajati* (odvesti, otjerati na pašu), *jačmik*, *žatva*. Prva dva su potvrđena u Režancima. *Noviji refleks*, ę > e zabilježen je u mnogim primjerima: *meso*, *deset*, *pet*, *petnajst*, *šešnjajst*.

Stražnji je nazal ǫ dao u u primjerima: *muka*, *ruka*, a slogotvorno je ĺ dalo u u primjerima: *vuna*, *sunce*.

Potvrde:

OG:

Stražnji nazal ǫ > u:

U fritule se stavi *muka*.

...se je želelo na *ruke sve*.

¹⁸ UP = upitnik.

OG:

prednji nazal $\text{ɛ} > a$:

Se je moga koristiti nakon *petnajst* dan.

Najliplji je domaći *jazik*.

prednji nazal $\text{ɛ} > e$:

...pa se je kuhala rakija, to je bija *deseti* misec...

UP:

prednji nazal $\text{ɛ} > e$:

Volin *meso*.

deset prsti

san *žedan*

OG:

slogotvorno $\text{ɫ} > u$:

Vuna je bila dragocjena nontar.

Vunu smo pleli...

5.1.1.4. Promjena $a > e$ iza r

Promjena otvornika a u e iza zatvornika r dolazi tek u nekoliko riječi: *kresti* (*krasti*) i *resti* (*rasti*), *zresti*, *zaresti* (*zarasti*), *rebac*.¹⁹ Ta je promjena prisutna u većini jugozapadnih istarskih govora, npr. u susjednoj Barbanštini²⁰, Svetvinčentu²¹ i dr.

¹⁹ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 55 str.

²⁰ V. Pliško, L. (2000). *Govor Barbanštine*. Filozofski fakultet u Puli. Pula. 130 str

²¹ Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Pula. 118 str.

U govoru Režanaca potvrđene su sljedeće promjene:

UP:

U boški *restu* grklji.

On će joped *kresti* kako i prija.

Rana je *zaresla*.

rebac cvrkuta

OG:

Najvolili smo poj susedi usrid podne poj *kresti* čerišće.

Kad smo *naresli* smo morali poj delati...

5.1.1.5. Zatvaranje kratkog o u prednaglasnom slogu

U nekim govorima dolazi do zatvaranja nenaglašenog početnog o u u, kao što je primjerice u susjednom Svetvinčentu.²² Nenaglašeno o vrlo često prelazi u u te su primjeri za to sljedeći: *ublembali, ustupale, usoliti, usuši, uprati, unamo*.

Potvrde:

UP:

obiđe > *ubajde*

Uvĩ vo je lip.

Uně brajde nisu naše.

Uprostĩti ću ti.

OG:

Tribalo ga je dobro *usolĩti*.

²² Usp. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 56 str. i Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 120 str.

U butigi su uzimali jaja za jedan put *usoliti*

Ni bilo vode nanke za *uprati* se.

...je donesla fecu i bi je zmlila i stavila na hartu i se je *usušila*.

...i to san si sama *uprèla*.

A ti veći su *ustali* tamo.

...pa su se napili, *ublèmbali*.

...kad je *uvì* bija z kolcen zdola hitija valjen tamo...

5.1.1.6. *Elizija*

Prema Pliško i Mandiću, gubljenje je nenaglašenog otvornika na početku riječi, poznato i kao elizija, prisutno u većini jugozapadnih istarskih govora.²³ U govoru se sela Režanci ta značajka pojavljuje u primjerima: *gnjište, tac, vud, ko, z*.

Potvrde:

OG:

Najviše na *gnjištu* smo kuhali.

Koliko je bilo od *vud* valjen do česte nasloženo.

Smo se družili *ko* smo imali lazno.

...i to se je učinilo *zgor*.

I to se je prala baren škura roba, svakidanja, z koščon.

Stariji su nas vajk strašili da ne gremo *vamo*.

Zmija noj z nikud ča ja znan oko vrata i jedva *zmolili* nikako i stavili noj to čja.

: Pokojni od Živke *tac*.

²³ Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 120 str.

UP:

Uzimljen z ormara.

Sika je z kosiron.

Zlomija je kruh.

5.1.1.7. Završno /

Prema Lisacu, glas se / vokalizirao u a u svim jugozapadnim istarskim govorima²⁴ u primjerima kao što su: *bija, pobjedija, zadija, vidija, ija, hodija, nabavija, stavija, stija, smija, dobija, ubija, kupija, učinija, finija*. Kod pridjeva i glagolskih pridjeva radnih prisutan je nastavak *-oja*, ali i *-eja, -ja, -ija*.²⁵

Potvrde:

OG:

: / ispred *i*:

...biš *bija dobija*.

Ki je z bičikletami *hodija*.

Jur to nisam nikad *vidija* do tega dana.

Nontar se je bižalo, nisi *smija* poj.

...da ne bi *bija dobija* nontar i tri lita i koliko češ, aš se ni smilo.

Valjen pedeset metri je *bija hitija* tu zmiju.

Did je *hodija* fino u Australiju.

²⁴ V. Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 52 str.

²⁵ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula.103 – 104 str.

/ ispred a:

Biš bija od gušta ija ča kad si *doša* doma.

Nisi *moga* u butigi niš.

Sir od koze od vovce ki je *ima*.

/ ispred u:

...*počinuja* kakovu uru.

...kad si *svinuja* ruku...

/ ispred e:

Od vune na tanko si *spreja*.

...*pomeja* to sve lipo...

...kad je *počeja* sviriti...

/ ispred i:

...biš *bija* *dobija*.

Ki je z bičikletami *hodija*.

UP:

/ ispred e:

debeja, veseja

/ ispred o:

goja, uboja

/ ispred a:

bija, gorija

/ ispred i:

hodija, sidija

/ ispred u:

vrnuja, čuja

Kad se ispred glasa *a* nađu *o* ili *a*, oni se stapaju u izvorno dugo *a*, odnosno *o*²⁶ (*so, vo, reka*).

Potvrde u OG:

Pošla svaku šetimanu jedan put u Pulu po *so*.

...da kupiš *so* i cigarete.

Drva su prodali, ki je *moga*.

I doktor mi je *reka* da još dvajset dan neću roditi.

UP:

Uvi *vo* je lip.

Osim kod glagola, kontrakcijom je dočelnog */* došlo i do primjera poput *fažo* (...počela kopati kumpir, *fažo*...)

5.1.2. Akcentuacija

Jugozapadni istarski dijalekt ima noviji troakcenatski sustav (dugi (â) i kratki (ä) silazni naglasak te akut (ã)) s prednaglasnim dužinama, no nema zanaglasnih dužina kao ni preskakanja naglasaka na klitike. Općeslavenski neoakut prešao je u silazni naglasak: *sûša*, G. *vôde*, *pedesêt*, *stojî*, a tako i noviji: *pôjti*. Akut je nastao novijim povlačenjem i to s kratke otvorene ultime²⁷: *grěmo*, *tăko*, *săda*, *Văzma*, *zöve*.

Potvrde:

Upitnikom nije bilo predviđeno istraživanje akcenatskog sustava, već se on iščitava iz ogleđa govora.

²⁶ Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 118 str.

²⁷ Usp. Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 121 str. i Moguš, M. (1977). *Čakavsko narječje: Fonologija*. Školska knjiga. Zagreb. 44 str.

OG:

Akut povučen s kratke otvorene ultime²⁸:

Smo želili da se grěmo ukupati.

Ta brižna žěna...

...ja iman još jaji od Vāzma...

mīlko z kafelōn.

Akut nije povučen s kratke otvorene ultime:

Kad̄ je bilo više dice.

Prednaglasne dužine, kao i u govoru susjednog Svetvinčenta, mogu stajati samo ispred naglašenog sloga te se dobro čuvaju, a pred njima može doći samo kratki naglasak.²⁹

Potvrde:

OG:

Zidali su nan i tēt̄ac z Boškari.

Denas ne grete čūvāti.

...je donesla fecu i bi je zmlila i stavila na hartu i se je usūšīla.

To su govōrīli da je Mora.

U Režancima je prisutno predsonantsko duljenje te ono djeluje samo unutar riječi, a rezultat je samo silazni naglasak³⁰.

OG:

...pak su hodile vōvce...

...su pošle uzeti dok ni bilo štērne.

²⁸ Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 121 str.

²⁹ Ibidem, 122 str.

³⁰ Ibidem, 121 str.

Distribucija naglasnih jedinica je sljedeća:

Kratki silazni može stajati na:

početnom slogu: *vrìmena, lìti, šìti*

središnjem slogu: *teplìti, imàli*

završnom slogu: *morà, z koščòn*

Dugi silazni može stajati na:

početnom slogu: *Đùlijo, Brâjde, prâle, Rôža*

središnjem slogu: *sapûne, blâgo*

na završnom slogu: *zgôr, ovâc*

Akut može stajati na:

početnom slogu: *gũmna, sělo, grõjze*

središnjem slogu: *jedanâjsten, kršîna, komunâlu*

završnom zatvorenom slogu: *covât, uzâd*

5.1.3. Konsonantizam

Konsonantski inventar govora sela Režanci prikazan je u sljedećoj tablici:

		Dentali	Palatali	Velari	Labijali
Okluživni	Bezv.	t		k	p
	Zvuč.	d		g	b
Afrikate	Bezv.	c	srednje č		
	Zvuč.		[č̣] ž		
Frikativi	Bezv.	s	š	h	f
	Zvuč.	z	ž		
Sonanti		n	ń		m
		l r	!		

			j		v
--	--	--	---	--	---

Tablica 3. Prikaz suglasničkog inventara govora Režanaca³¹

U Režancima se, kao i u većini jugozapadnoistarskih govora ostvaruje srednje č (č̣). Prema Mogušu, za izgovor srednjega č vrh jezika slabo dodiruje prednje alveole i gornje zube, tj. nalazi se negdje na pola puta.³² Status glasova [č̣] i [tʰ] štakavski govornici izgovaraju kao tzv. srednje č [č̣], tj. oba glasa izgovaraju jednako³³. Glas x se ostvaruje u svim pozicijama, u sustavu, kao i u mnogim čakavskim govorima, nema ž

5.1.3.1. Jotacija dentala *t i *d

Rezultati jotacije praslavenske konsonantske skupine *dʲ mogu se realizirati na tri načina, a to je kao ž, te kao j i d' u primljenica.³⁴

Dental *t je u govoru sela Režanci jotacijom se ostvaruje kao afrikata č̣³⁵, a dental *d kao ž. U primljenicama romanskoga podrijetla na mjestu đ, ostvaruje se j: *jušto* (tal. *giusto*), *jaketa* (tal. *giaccheta*), *štajun* (tal. *stagione*) i sl.

Potvrde:

OG:

*d > ž:

Niki ki je bija *mlaži*.

³¹ Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 117 str.

³² Moguš, M. (1977). *Čakavsko narječje*. Školska knjiga. Zagreb. 65 str.

³³ Vidi: Pliško, L. (2000). *Govor Barbanštine*. Filozofski fakultet u Puli. Pula. 103 str.

³⁴ Usp. Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 54 str., Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 69 – 73 str. i Hraste, M. (1966.) *Govori jugozapadne Istre*. JAZU. Zagreb. 15 str.

³⁵ Dalje se u tekstu za srednje č [č̣] koristi znak č.

Spraza mi je žepe.

*d > đ:

Lipo se domislin, niku đaku san imala.

barba Đulijo

*t > č:

večinon, Božič, češ, žešči, koščon, več, veći, peći, (N mn. od peć), češ, domači...

UP:

*t > j

tuji, grajani, grajanka, tujina

*d > ž

trži, mlaži, slaži, mriž

*d > đ

anđeja, rođenje, Anđelina, Đildo

5.1.3.2. Jotacija suglasničkih skupina *st/*sk, *zd/ *zg

U selu Režanci, jotacije suglasničkih skupina *sk i *st te *zd i *zg glase št i žd (grište, siromaština, puštati, kmeština, daž...). Takvi su odrazi prisutni i u drugim dijelovima jugozapadnog istarskog dijalekta zato se taj dijalekt naziva i štakavsko-čakavskim.³⁶

Potvrde:

OG:

Far i trukinju i to se je sve kuhalo na gnjištu...

³⁶ Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 73 – 74 str.

Bilo je više *siromaštine* nego drugo.

...mendule, lišnjake brali kroz lito i to su sve *puštali* za novo lito.

Ti dan smo naili mi i rod i *kmeština*.

Ko dojde *daž* da ne zmoči.

Stariji su te imali navar da ne *puštiš* u škodu.

UP:

štipati, klišta, štipnuti, toporište, kosište, gnjište...

Već dva miseca ni *dažda*. Denas pada *daž*.

Kod nekih se primjera pojavljuje i alternacija *sk / st : šč [šč̣]*³⁷ u primjerima *iskati – iščen* (Pokonja mati ga je pitala ča *išče* tamo.), no tu je riječ o rezultatu analogije prema pravilnim alternacijama u riječima koje imaju odraz druge jotacije i u riječima bez s.³⁸

Potvrde:

OG:

Pokonja mati ga je pitala ča *išče* tamo.

Ma ča ja znan ča *išče*, niš ne *išče*.

UP:

išče, iščeš, išče, iščemo, iščete, išču.

stiščen, stiščeš, stišče, stiščemo, stiščete, stišču.

5.1.3.3. Druga jotacija suglasničkih skupina *st i *zd

³⁷ Usp. Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Pula. 119 str. i Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 73 – 74 str.

³⁸ Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 73 – 74 str.

Prema Pliško i Mandiću, rezultat jotacije suglasničkih skupina *st i *zd jest šč i jz.³⁹ Konsonantska se skupina žj u štakavsko-čakavskom dijalektu metatizirala u jz⁴⁰ Općeslavenska se skupina zdəj pojednostavila: zdəj > *zj te je nakon toga došlo do metateze *zj > jz. Skupina je sačuvana u imenici *grožđe – grojze (grozdje)*. Ova je pojava osim u selu Režanci prisutna i u Svetvinčentu.⁴¹

Potvrde:

OG:

Doma smo imali tega, *grojza*, kumpire, vo, no...

Brali smo *grojze* z vozon u uharicah.

5.1.3.4. Suglasnička skupina jt i jd

U govoru se sela Režanci suglasničke skupine jt i jd ostvaruju u izvedenicama glagola *iti (ići)⁴² u infinitivu: *dojti, pojti, najti*. Skupina se jd ostvaruje u oblicima prezentske osnove glagola.

Potvrde:

OG:

infinitiv:

Želili jedan drugen *pojti* pomoći.

...poli doktora si mora *pojti*.

I stija je *uj* priko da će brže *doj*.

Oni su imali čuda tega i svi su želili *poj*.

³⁹ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 74 str.

⁴⁰ Vidi: Pliško, L. (2000). *Govor Barbanštine*. Filozofski fakultet u Puli. Pula. 73 str.

⁴¹ Usp. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 74 str. i Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 119 str.

⁴² Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 118 str.

prezent:

Želili smo da *dojde nedilja* da ne gremo u kampañu.

Morali smo čuvati da ne *dojde* blago u kumpire ili u brajde.

Čekali su da si igračku *najdu*.

I to si učinija ko *dojde* daž.

UP:

infinitiv:

dojti, najti, pojti, ubajti, ujtj, zajti.

prezent:

dojde, najde, pojde, ubajde, zajde.

5.1.3.5. Prelazak *m* u *n* na kraju riječi

Dočetno *m* u čakavskim govorima redovito prelazi u *n* na kraju riječi. Ta je pojava redovito zastupljena u blizini mora te uz obalu.⁴³ Ta se fonetska neutralizacija očuvala u nastavcima glagola i to u 1. l. prezenta, u D, L, I pridjeva i zamjenica, u l. jd. imenica te kod brojeva *sedan* i *osan*.⁴⁴

Upitnikom nije bilo predviđeno posebno istraživanje prelaska dočetnog *m* u *n*.

Potvrde:

OG:

prezent:

Još *iman* nikadi slike.

Ja *iman* još jaji od Vazma.

⁴³ Usp. Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 55 str.

⁴⁴ Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 118 str.

Rad *bin* bila poisti jabuku.

broj:

...želili jedan *drugen* pojti pomoći.

...*sedan* jaji foši...

Nakon *sedan*, *osan* dan je se pretočilo.

imenica:

lokativ:

Biš bija ija pod *dubon*.

instrumental:

Mišalo se je z *pikon*.

Sve su morali na ruke delati i to z *blagon*.

Bimo bili imali sendvič z *pršuton*.

prilog:

Večinion smo doma mlili zide.

zamjenica:

Ja san pošla š *njon na mašu*.

njojin tac

5.1.3.6. *Suglasnička skupina čr*

Suglasnička je skupina *čr*- dobro očuvana u većini JZI dijalekta osim na krajnjem jugu oko Premanture gdje dominira *cr*-.⁴⁵ Kod pridjeva *crljen/crlen* dolazi do izvedenice s početnim *c* što je neobično jer i taj pridjev dolazi od riječi *crviti/črviti*⁴⁶, navode Pliško

⁴⁵ V. Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 55 str.

⁴⁶ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 80 str.

i Mandić. U imenici čerišnja 'trešnja', suglasnički je skup *čr* razbijen samoglasnikom *e*.⁴⁷

Potvrde:

OG:

Žene su si utočile *črnega* vina.

Najprijia bilu robu, pak *črnu*...

I oni su donesli, su prodavali te *čerišnje*. *Čerišnje* smo mali skoro svi.

...sve su mu bili *crleni* prstiči kako da ga je ništo grickalo.

UP:

Uvi sir je *črljiv*.

Črn kako ugljen.

U jabuki je *črv*.

5.1.3.7. Pojednostavljanje suglasničkih skupina

U jugozapadnom istarskom dijalektu dolazi do pojednostavljanja suglasničkih skupina te je najčešće ispadanje na početku sloga. Ima i nekoliko primjera ispadanja okluziva pred drugim suglasnikom unutar riječi (*nideri*, *svaderi*, *jena*, *zajno*), a prisutno je i ispadanje okluziva na kraju riječi (*daž*).⁴⁸

Potvrde:

Denas pada *daž*.

OG:

na početku riječi:

Svi su imali *šenicu*, *trukinju*, *žito*.

⁴⁷ Ibidem, 80 str.

⁴⁸ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 95 str.

A to je bila šegala, malo veća nog *šenica*.

u sredini riječi:

Jeno lito san bila u internatu z makinon.

Si he složija četiri zdola, onda tri i na vrhu *jenoga*.

Imali smo vola, dvi krave, *jenega* prasca.

A nisi *nideri* bija.

...i to smo sve *svaderi* hodili.

na kraju riječi:

Denas pada *daž*.

UP:

Svaki dan pada *daž*. Ni *dažda*.

tić, šenica, čela

5.1.3.8. Glas v pred suglasnikom na početku riječi

Sonant v pred suglasnikom na početku riječi u JZ istarskom dijalektu najčešće daje u (*uvečer*), ali u nekim primjerima dolazi do gubljenja početnog u (*dovica, nuk*).⁴⁹

Potvrde:

OG:

nulti odraz glasa v:

Ta brižna žena ja paran je ustala *dovica*.

Nutra se je stavilo jasena...

v > u:

⁴⁹Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 119 str.

...stariji *uvečer* briškulu...

I sami konac je *usta*.

A najvolili smo poj susedi *usrid* podne.

UP:

To mi je *nuka*.

Čekan te u *torak*.

Ona je *dovica*.

5.1.3.9. Glas v pred sonatom r

U govoru je sela Režanci glas v pred sonantom r, koji može biti suglasnički ili slogotvorni, ispao ako je pred njim neki drugi suglasnik te je tako i u drugim govorima oko Režanaca, primjerice u Svetvinčentu⁵⁰.

Potvrde:

OG:

...je bija dobar kruh, *trda* kora lipo...

A ta *sekrva* ni bila poredna...

Veliki *četrtak* se ni delalo u zemlji niš.

UP:

sraka, četrtak, sekrva, črčati, črčak, rebac...

5.1.3.10. Jednačenje prijedloga iz i s

⁵⁰ Ibidem, 120 str.

Prema Pliško i Mandiću⁵¹, u govoru Svetvinčenta, pa tako i u govoru Režanaca, ali i većini JZ istarskog dijalekta, prijedlog je *iz* izgubio početni samoglasnik, a kod *s* je ozvučena inačica (rezultat je *z*). Tako su se ta dva prijedloga ili predmetka izjednačila.

Na terenu su potvrđeni primjeri poput: *z jenon*, *z balegon*, *z pršuton*, *z voli*, *zmlile*, *z fraškon* i dr.

Potvrde:

OG:

...naložile bi peč z fraškon...

Žene su hodile u Savičentu na malin da bi *zmlile* za muku.

Ki je z bičikletami hodija.

Brali smo grojze z vozon.

I to su pokrili magari z slamon.

I ti konac su prele žene i premotale većinon z vunon od ovac.

UP:

Vino z konobe.

Uzimljen z ormara.

Školjka z mora.

5.1.3.11. *Proteza*

Protetski se *j* također javlja u jugozapadnom istarskom dijalektu u primjeru *jopet*, *joped*, a u Svetvinčentu je potvrđeno i protetsko *v* kod riječi koje počinju naglašenim samoglasnikom *o* (*vōvca*, *vōde*, *vōgañ*), a može se pojaviti i u prednaglasnom položaju (*voràti*, *vovcàmi*). Protetsko se *j* javlja i u primjerima: *jâpno*, *jìsti* i *jòpet*.⁵²

⁵¹ Loc. cit.

⁵² Usp. Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 55 str. i Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 121 str.

Potvrde:

OG:

Ljudi su *voràli* brajde.

Nikad se je prije *jâpno* gasilo.

Ujutro bi za *jĩsti* bilo mafe, mliko z kafelon.

Sir ud koze, ud *vovcè* ki je ima.

5.1.3.12. Rotacizam

Rotacizam je zamjena međusamoglasničkog *ž* u *r* u prezentskoj osnovi glagola **mogti* – *moći* i oblika od njega izvedenih (npr. *ne moren*, *pomoren...*).⁵³ Također, potvrđen je i kod priloga.

U Režancima je također potvrđen rotacizam u paradigmi glagola *moći*:

PREZENT	JEDNINA	MNOŽINA
1.	moren	moremo
2.	moreš	morete
3.	more	moru

Tablica 4. Prikaz konjugacije glagola *moći*.

Potvrde:

OG:

prilog:

Ni *nideri* ni bilo butige još.

Brali smo jagode, šparuge i to smo sve *svaderi* hodili.

glagol:

Ma to pak *ne moren* nikad zabiti znaš.

⁵³ Usp. Pliško, L. (2000). *Govor Barbanštine*. Filozofski fakultet u Puli. Pula. 143 str. i Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 100 str.

Ja ne *moren* nikad reći da mi nismo imali.

...a okolo gnjišta daske, tavele ili škrole da *moreš* siditi.

Razbijali led da *more* blago piti.

Čekali smo samo da finimo školu da *moremo* poj delati.

UP:

Vi *morete* isti.

Oni *moru* putovati.

Pomori mi.

5.1.3.13. Sibilizacija

Prema E. Barić, sibilizacija je zamjenjivanje mekonepčanih suglasnika sibilantima, tj. to je alternacija *k/c, g/z, h/s*.⁵⁴

U mjesnom govoru sela Režanci sibilizacija je dokinuta kao morfonološka kategorija kod imenica.

Potvrde:

OG:

Da ča on će biti u *vojski*.

Sedan, osan *svećeniki* je bilo.

UP:

To su *vragi*.

Na *nogi* ima pastole.

Na *ruki* ima uru.

⁵⁴ Barić, E. i dr. (2005) *Hrvatska gramatika*. 4. izdanje. Školska knjiga. Zagreb. 84 str.

6. MORFOLOGIJA

Prema Liscu, jugozapadni istarski dijalekt čuva mnogo arhaizama, što je potvrđeno i na terenu, no ima i nekih inovacija.⁵⁵

6.1. Imenice

Deklinacijski obrazac imenica u Režancima je sljedeći:

	a-vrsta		e-vrsta	i-vrsta
	m.r.	s.r.	ž.r. (m.r.)	ž.r.
N	-0 (-o)	-o/-e, -0	-a, -e	-0
G	-a	-a	-ē	-i
D	-u	-u	-i	-i
A	-a, -0	-o/-e, -0	-u	-0
V	(-e)	/	(-o/-e)	/
L	-u	-u	-i	-i
I	-on/-en	-on/-en	-ōn	-ōn
N	-i	-a	-e	-i
G	-ī(-0)	-ī(-0)	-0	-ī
D	-on/-en, -an	-on, -an	-an	-an
A	-e	-a	-e	-i
L	-ī	-ī	-ah	-ī
I	-ī	-ī	-ami	-ī

Tablica 5. Prikaz padežnih nastavaka

Deklinacijski je sustav arhaičan što se vidi kod očuvanih starih nesinkretiziranih nastavaka za dativ i lokativ i instrumental množine.

⁵⁵ Vidi: Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2.: Čakavsko narječje*. Golden marketing- Tehnička knjiga. Zagreb. 57 str.

Potvrde:

OG:

D. mn.:

e-vrsta:

Ali najvolili smo poj *susedan* usrid podne...

Ovcan daješ ili ča?

i-vrsta:

...smo hitili *kokošan*.

L mn.:

e- vrsta:

Nosile su žene vodu z lokve u *brentah*.

Najviše je bilo dela u *brajdah*.

Po *lokvah* je bilo.

a-vrsta:

...a prije se je čuvalo po *komunali*.

U *siči* se je dizalo.

i-vrsta:

Govorin o svojoj *ščeri*.

I mn.:

e-vrsta:

Ki je z *bičikletami*.

Sve se je delalo z *lopatami* na ruke.

...čuvati prid *kravami*.

Su se z *sajlami* hiže delale.

a-vrsta:

Okolo su se zamotale z *špagi, konopi*.

i-vrsta:

Gren na mašu z svojima *ščerami*.

U mjestu Režanci zabilježena je kratka množina muškog roda u primjerima *zidi, voli*. Također, vokativ je rijedak i zabilježen je kod hipokoristika osobnih imena: Ive, Kate, Jure...

Nastavak je lokativa jednine imenica a-vrste izjednačen s dativom i ima nastavak *-u*.⁵⁶

Potvrde:

OG:

kratka množina:

I karijole z želiznima *koli*.

Su se rabivali *stari*.

Kad su bili *voli* jaki ili krave.

I sad to su stali ti *mladići*.

vokativ:

...ma ne gren ne san rekla *Ive*...

dativ i lokativ jednine:

To je *po danu* bilo.

...je bija zidanu *u Vodnjanu*.

⁵⁶ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 177 str.

6.1.1. Instrumental jednine

Imenice l-vrste u instrumentalu jednine imaju nastavke *-on* ili *-en*, dok imenice e-vrste imaju nastavak *-ōn* koji je nastao od općeslavenskog *-ojŋ i završnim *n* koji je dobiven od *m*. nastavak se proširio i na i-vrstu gdje je sačuvana izvorna jotacija (z *koščon*).⁵⁷

Potvrde:

OG:

a-vrsta:

muški rod:

Bimo bili imali sendvič z *pršuton*.

Brali smo grojze z *vozon*.

srednji rod:

Mliko z *kafelon*.

Palenta z *mlikon*.

Sve su morali na ruke delati i to z *blagon*.

...i onda su se z *japnon*...

e-vrsta:

Pod se je pra u subote, z *škrtačon*.

Na noge su največ hodile doma, z *bičikleton*.

Z *sikiron* smo hodili i razbijali led...

Naložile bi peč z *fraškon*.

i-vrsta:

z *koščon*

UP:

⁵⁷ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 178 str.

i-vrsta: Gren z ščeron.

a-vrsta: Mladić z šiljaron.

6.1.2. Genitiv množine

Kod imenica a-vrste prisutan je nastavak *-ī* koji dolazi iz i-vrste imenica, a kod nekoliko je imenica zabilježen i nulti nastavak (*dan, lit*). Imenice e-vrste imaju nulti nastavak, dok je kod imenica i-vrste nastavak *-i*.⁵⁸

Potvrde:

OG:

a-vrsta:

nastavak *-i*:

četiri pet *prsti*

...foši jeno sedan, osan *jaji*.

Sedan osan *svečeniki* je bilo.

...iman još *jaji* od Vazma.

nulti nastavak:

Ja san imala foši petnajst, šešnjast *lit*.

...petnajst *dan*

Smo mali devet, deset *lit*.

e-vrsta:

nulti nastavak:

...ja san ušila *covat*.

Mišalic ni bilo.

Druhig *igrački* ni bilo.

⁵⁸ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula.181 – 182 str.

Ovac je bilo malo i koz je bilo malo.

Najviše je bilo *krav*.

i-vrsta:

kosti

UP:

a-vrsta:

U boškah ni *vuki*.

6.1.3. Dativ, lokativ i instrumental množine

Kod ovih je padeža stanje najarhaičnije, a to je posebno vidljivo kod imenica e-vrste koje čuvaju nastavke *-an* za dativ, *-ah* za lokativ i *-ami* za instrumental. Imenice a-vrste u dativu čuvaju stare nastavke *-on* i *-en*. Lokativ i instrumental množine imenice a-vrste i i-vrste glasi *-ī*.⁵⁹

Potvrde:

OG:

L mn.:

po komunali

I mn.:

Okolo su se zamotale z *špagi, konopi*.

...se je hodilo po vodu z *voli*...

e-vrsta:

D. mn.:

Ali najvolili smo poj *susedan* usrid podne...

Ovcan daješ ili ča?

⁵⁹ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 184 – 185 str.

L mn.:

u brajdah, u uharicah, u šternah, po lokvah, na nogah...

I mn.:

Ki je z *bičikletami* hodija

...je poša u bačvu i pešta grojze z bosima *nogami*.

Sve se je delalo z *lopatami* na ruke.

...čuvati *prid kravami*.

Pokle su došli traktori pa su se z *sajlami* hiže delale.

i-vrsta:

D mn:

...smo hitili *kokošan*.

UP:

i-vrsta:

D mn.: Svojin *ščeran* dajen večeru.

6.2. Zamjenice

6.2.1. Zamjenica ča

Upitna i odnosna zamjenica za 'neživo' u standardu ima značenje 'što' nastala je kao rezultat vokalizacije slabog poluglasa.⁶⁰

U govoru sela Režanci zamjenica je ča potvrđena kao upitna i odnosna za neživo u primjerima:

OG:

⁶⁰ Vidi: Pliško, L. (2000). *Govor Barbanštine*. Filozofski fakultet u Puli. Pula. 75 str.

upitna – Ča ne greš?; I ča drugo?; Ča išče tamo?; Ča je dite bilo krivo?; Ča nisan ja u Moskvu pošla?

Odnosna - ...nanka ne znan ča je to bilo. .; Ujutro si zagna ča si ranije moga.; Doli je bila guma i zboka nika tanka ča se uguli.; Ko je bilo ča teško voli su vorali.; Ma joh ča provaš u životu.

Od zamjenice ča izvedene su i neodređene zamjenice kao npr.; *niki* ('netko'), *svaki* (G *svakega*), *česa*, a ima značenje 'čega', zatim *niš* u značenju 'ništa', *ništo* u značenju 'nešto', G *ničesa* ('nešto'), *svašta* (G *svačesa*), a za 'živo' glase: *čigov* (*ničigov/a*, *svačigov/a*) u značenju 'ničiji', 'svačiji', *aš* ('jer').⁶¹

Potvrde:

OG:

...vuna je bila dragocjena nontar *aš ča* češ kupiti robu nikakovu, *niš*.

Šparali su vodu kako mi denas deboto vino, *aš* je ni bilo.

Su nas činili poj spati *aš* da ujutro se tribe rano ustati.

Se je čuvalo po komunali, ono *ča* je bilo *svačigovo*.

Ničesa ni bilo kad ni bilo butige.

Ničesa se ni delalo u zemlji za Veliki petak.

Ma ča ja znan ča išče, *niš* ne išče.

Učile smo plesti, *ništo* šiti i tako nu.

Ništo za je bilo u vezi tega.

Ni ni pečen bija dobro ni *niš*.

UP:

⁶¹ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 210 – 211 str.

To je *svačigova* briga.

Moran študijati *aš* je kasno.

To ni *ničigova* briga.

Ništo bin ti reka.

Čigovo je to dite?

6.2.2. Zamjenica *oni*

Genitiv i akuzativ osobne zamjenice *oni* u nenaglašenom obliku u Režancima ima oblik *he* umjesto *ih*. Takav oblik dolazi zbog metateze *njih* > *ih* > *he*. Oblik *he* potvrđen je i u susjednom Svetvinčentu.⁶²

Potvrde:

OG:

I uzeli su *he* u Njemačku.

I to smo morali *he* čuvati.

He je bilo čuda fujih.

Svako lito je imala prasce mlade i prodala *he* je.

Jedan put san *hi* šparala foši jeno sedan.

To su bile, pet *hi* je bilo...

UP:

Ni *he* doma.

Nećemo *he* viti.

⁶² V. Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 124 str.

6.2.3. Neodređena zamjenica svi, sve, sva

Odras praslavenske skupine *vьsь u osnovi neodređene zamjenice vsi, vsa, vse u jugozapadnom istarskom dijalektu ima metatizirani oblik *svi, sve, sva*. Takav je oblik potvrđen i u Svetvinčentu.⁶³

Potvrde:

OG:

Ja iman jaji još od Vazma, *svi* su se pokvarili.

Svi smo znali kadi je ča.

I to smo *sve* svaderi hodili.

Svi su čuvali je bilo dice čuda.

Se je želo na ruke *sve*.

Sva boška se je grabljala, šušnje i lišče da bude za spod blaga.

UP:

Svaki voli sunce.

Sve žene su lipe.

6.2.4. Pokazne zamjenice

Oblici se pokaznih zamjenica javljaju bez sekundarnog naveska i glase: *ti, uvi, oni*. Nastavak se nominativa *-i* razvio iz određene deklinacije pridjeva te se tako proširio na pokazne zamjenice⁶⁴.

Potvrde:

⁶³ Usp. Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 124 str. i Pliško, L. (2013). "Istročakavština" Orlićeva prijevoda *libra o Jobu*. *Croatia et Slavica ladertina*, 9/1 (9.), 99 – 110 str.

⁶⁴ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 207 str.

OG:

Tote z *tima* harmonikami svirili.

Čuda nas je bilo *tih* ženskih.

...nike zmije su bile paran bjelouške kad je *uvi* bija z kolcen zdola hitija...

...*uvi* ča je sad u Taliju uša.

Fino ribež imamo doma od *uni* put.

...a Đulijo je bija na *uni* kraj.

I *ti* konac su prele žene.

To su maje delali pa bičve, *ti* muški.

UP:

Ti banak je od susedi.

Uvi vo je lip.

6.2.5. Upitno-odnosna zamjenica za živo 'koji, koja, koje'

Upitno odnosna zamjenica za 'živo', *koji, koja, koje* u govoru Režanaca ima kontrahirani oblik *ki, ko, ka*. Takvo je stanje i u susjednom Svetvinčentu i većini JZI govora.⁶⁵

Potvrde:

OG:

Svi *ki* su došli na praščinu.

...*ka* će brže.

Sir od ovce ud vovce *ki* je ima.

Ki je ima mista, kakovu konobu ili ča.

⁶⁵ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 211 str.

Ki je z bičikletami hodija?

Lopata *ka* na kraju ima od drva kao križ.

To nisu bili traktori i kosačice *ke* su veživale.

UP:

Ki dan je denas?

To je divojčina o *koj* ti govorin.

6.3. Glagoli

6.3.1. Infinitiv i glagolski prilog sadašnji

Infinitiv je glagola, kao i glagolski prilog sadašnji neokrnjen kao i u većini jugozapadnog istarskog dijalekta. Osim neokrnjenih osnova, često se čuje i okrnjena osnova te se tada gubi čitav nastavak. Glagolski prilog sadašnji može značiti stanje te tada dolazi s prijedlogom *na* (*na ležeči*).⁶⁶

Potvrde:

OG:

Tribalo ga je dobro *usoliti*.

A pokle kad smo počeli *hoditi* u peti razred.

Uživali su kad je došlo vrime za *ubiti* prasca.

...ali je zna *načiniti* kola od voza i cili voz.

...i stija je *uj* priko da će brže *doj*.

UP:

Gren *spati*.

Neću *hoditi*, želin *plesati*.

⁶⁶ Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 256 str.

6.3.2. Glagol u značenju 'ići'

Za prezent se glagola *ići* u JZI dijalektu vrlo često koristi izraz *hoditi*, umjesto glagola *iti⁶⁷, navode Pliško i Mandić. U tablici su prikazani oblici prezenta glagola *ići*:

	JEDNINA	MNOŽINA
1.	gren	gremo
2.	greš	grete
3.	gre	gredu

Tablica 6. Konjugacija glagola *ići*.

U prezentu glagola *ići* provedena je kontrakcija u svim oblicima osim u 3. l. mn. te je došlo do gubljenja *-d-*. U infinitivu glasi *hoditi*, u perfektu *je hodija, ste hodili* i sl., u 2. licu imperativa *hoj/hodi*, 1. l. mn. *homo* te 2. licu množine *hote*. Glagolski pridjev radni glasi *hodija, hodila, hodilo* a glagolski prilog sadašnji glasi *hodeći*.⁶⁸

Potvrde:

OG:

Čuvati prid kravami voz, krgati i *hoditi* doma s tin.

Ma ne *gren* ne san rekla Ive.

...da ne *greš* doma.

I su je slali neka *gre* delati

Stariji su nas vajk strašili da ne *gremo*.

Denas ne *grete* čuvati, je Božić.

...i paziti da ne *gredu* u škodu.

Žene su *hodile* na lokvu uzimati vodu.

I svi dica smo *hodili* ki je prije zagna.

⁶⁷ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 244 str.

⁶⁸ V. Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 244 str.

Ki je z bičikletami *hodija*.

Najviše se je na te lokve *hodilo*.

6.3.3. Zanijekani oblik prezenta glagola *imati*

U mjestu Režanci, kao i u većini jugozapadnih istarskih dijalekata, zanijekani oblik prezenta glagola *imati* glasi: *niman, nimaš, nima, nimamo, nimate, nimaju*.

Potvrde:

OG:

...i sad ko *nimaš* potvrdu od mediga...

...*niman* vrimena...

Ma niš *nismo imali* ča ja znan.

UP: *niman, nimaš, nima, nimamo, nimate, nimaju*.

6.3.4. Nenaglašeni oblik glagola *biti* i *htjeti*

U ovome se idiomu zadržava samo nenaglašeni oblik prezenta pomoćnih glagola *biti* i *htjeti* koji glase: *san, si, je, smo, ste, su*

: *ču, češ, će, čemo, čete, te/če*⁶⁹

OG:

Ja *san* bija mali i *san* bija boležljiv.

...*san* bija rabijan.

...pet, šest lit kad *si* ima.

i to ti *je* tako.; Kad se *je* želo *je* bija isto doživljaj.

Dok *smo* bili dica *smo* se zogali u prahu.

⁶⁹Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2019). *Govori općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula. 228 str.

...stariji *su* te imali navar.

...i pokle tako vajak *su* hodili.

Aj ča češ je bilo.; Koliko češ te dice.

UP: Prsti *su* zresli.

U Režancima se za 3. l. množine glagola htjeti, uz oblik *če*, koristi i oblik *te* (Da *te* he stući.).

6.3.5. Kondicional glagola *biti*

Čakavski oblik kondicionala glagola *biti* potvrđen je i u Režancima te glasi:

	JEDNINA	MNOŽINA
1.	bin	bimo
2.	biš	bite
3.	bi	bi

Tablica 7. Prikaz konjugacije kondicionala glagola *biti*.

Potvrde:

OG: Rad *bin* bila poisti jabuku.

: Uvečer *bimo* se igrali kad bi bila več noć.

: *Biš* bija od gušta ija ča kad si doša doma.

: Nikad ne *bimo* se bili uženili.

UP:

Ja *bin* plesa.

Ti *biš* plesa.

On *bi* plesa.

Mi *bimo* plesali.

Vi *bite* plesali.

Oni *bi* plesali.

6.4. Komparacija pridjeva

Kako navode Pliško i Mandić, mnogi čakavski govori nemaju komparativni sufiks -š⁷⁰, primjerice *lakši*, već prevladavaju nastavci kao što su *laglji*, *liplji*, *meklji*. Tako je potvrđeno i u Režancima.

Potvrde:

OG:

Pokle nan je bilo kako *liplje* kad smo bile obe dvi.

To je *dimblje* od Ducke Vale.

Niki ki je bija *mlaži*.

⁷⁰ Vidi: Pliško, L., Mandić, D. (2013). "Govor Svetvinčenta", *A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb. 124 str.

7. ZAKLJUČAK

U ovome smo završnom radu opisali, dosad neistražen, govor sela Režanci na fonološkoj i djelomice morfološkoj jezičnoj razini. Govor ovoga sela, prema klasifikaciji čakavskih dijalekata J. Lisca, pripada jugozapadnom istarskom dijalektu. U dijalektološkoj se literaturi spominju njemu susjedni govori, govor Svetvinčenta i tzv. roverski govori. Te su nam spoznaje pomogle u opisu govora.

Jezični korpus prikupljen je terenskim istraživanjem, i to ispunjavanjem Upitnika za istraživanje jugozapadnog istarskog dijalekta i razgovorom na temu svakodnevice u selu s izvornim govornicima.

Rezultati istraživanja pokazali su da se jezične značajke sela Režanci podudaraju na fonološkoj i morfološkoj razini s jezičnim značajkama jugozapadnog istarskog dijalekta.

Vokalski je sustav ovoga idioma peteročlan, sa samoglasnim *r*. Refleks je jata ikavski u gramatičkom i leksičkom morfemu s ponekim stalnim ekavizmima, ima primjera starijeg refleksa prednjega nazala u *a* i novijeg u *e*. Refleks je stražnjega nazala, kao i samoglasnog *ɨ* > *u*. Refleks poluglasa redovito daje *a*, prelaz *ra* u *re* dosljedan je u primjerima *kresti* i *resti*. Nenaglašeno *o* često prelazi u *u*. Dočetno *-l* prelazi u *-a*. Naglasni je sustav noviji troakcenatski, kakav je karakterističan za jugozapadnoistarske govore.

Konsonantski inventar je tipičan jugozapadnoistarski s tzv. srednjim *č* bez *đ*. Glas *lj* slivenoga je izgovora. Glas *đ* zamjenjuje se sa *ž* ili *j*. Čuva se glas *h* u svim pozicijama.

Potvrđen je prelazak dočetnog *m* u *n* te ujednačavanje prijeloga *iz* i *s* u *z*. Rezultati su jotacije suglasničkih skupina **sk* i **st* te **zd* i **zg* > *št*, *žd* dok se konsonantska skupina *zdj* metatizirala u *jz*. U primjerima *pojti* i *dojti* čuva se skupina *jt* u infinitivu i *jd* u prezentu. Prisutan je rotacizam u glagolu 'moći' > *moren*. Usto, očuvana je skupina *čr*, a skupina *stj* daje *št* (*gnjište*) što ovaj idiom čini štakavskim. Nadalje, potvrđeno je postojanje protetskog *j* i protetskog *v*. Dolazi i do pojednostavljivanja suglasničkih skupina *pt* > *t*, *pš* > *š*, *tvr* > *tr*, *dn* > *n* i *dr*. Sibilizacija je dokinuta.

Na morfološkoj razini potvrdili smo arhaičnost u deklinaciji imenica. Javlja se nesinkretizam padeža D, L, I mn. U imenica a-vrste u D mn. su nastavci: *-on*, *-en*, u L i I mn. *-i*, a kod imenica e-vrste: D mn. *-an*, L mn. *-ah* i I mn. *-ami*. U zamjeničko-pridjevskoj sklonidbi nastavak je *-ami*. Genitiv množine ženskog roda čuva nulti nastavak, a imenice i-vrste imaju nastavak *-i*. Dvosložne imenice muškoga roda imaju kratku množinu. Vokativ je rijedak.

Nominativ muškog roda pokaznih zamjenica ima nastavak *-i*, a oblici genitiva i akuzativa osobne zamjenice *oni* imaju oblik *he*, kao i kontrahirani oblik zamjenice *koji*. Present glagola *ići* ima osnovu na *gre(d)-*, infinitivi su redovito s dočetnim *-i*. Kondicional pomoćnoga glagola biti tipičan je čakavski: *bin*, *biš*, *bi*, *bimo*, *bite*, *bi*.

Prema navedenim jezičnim značajkama, možemo zaključiti da govor sela Režanci ima jednake jezične značajke kao i susjedni Svetvinčenat. Za širu sliku svetvinčentskih govora i mjesto režanskoga idioma u toj skupini govora, valjalo bi obaviti istraživanja susjednih govora.

POPIS LITERATURE

Stručna literatura:

1. Barić, E. i dr. (2005). *Hrvatska gramatika*. Školska knjiga. Zagreb.
2. Hraste, M. (1966). *Govori jugozapadne Istre*. JAZU. Zagreb.
3. Klarić, A. (2016). *Jezične značajke roverskih govora*. *Croatica et Slavica Iadertina*, 12/2 (12.), 355-379. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/178247> (pristupljeno: 20. lipnja 2024.)
4. Krajina M. (2019), *Milovani Za vjeru i nadu (pro fide et populo)*. Treći dan d.o.o. Zagreb.
5. Lisac, J. (2003). *Nastanak i razvoj jugozapadnoga istarskog dijalekta*. Nova Istra 2: 195–198.
6. Lisac, J. (2009). *Hrvatska dijalektologija 2: Čakavsko narječje*. Golden marketing – Tehnička knjiga. Zagreb.
7. Maček, M. (2002). *Slavenski govori u Istri*. Hrvatsko filološko društvo. Rijeka.
8. Mandić, D. (2009). *Akut u jugozapadnim istarskim govorima*. Hrvatski dijalektološki zbornik, (15), 83-109. Preuzeto s <https://hrcak.srce.hr/144132> (pristupljeno: 10. srpnja 2024.)
9. Mandić, D., Pliško, L. (2009). *Mjesni govor Kacane*, *Rasprave: Časopis Instituta za hrvatski jezik i jezikoslovlje*, 35(1), str. 201-215. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/50754> (pristupljeno: 15. srpnja 2024.)
10. Moguš, M. (1977). *Čakavsko narječje*. Školska knjiga. Zagreb.
11. Pliško L., Mandić D. (2019) *Govori Općine Marčana*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula.
12. Pliško, L. (2000). *Govor Barbanštine*. Filozofski fakultet u Puli. Pula.
13. Pliško, L. (2006). *Jezične značajke mjesnoga govora Orbanići*, *Croatica et Slavica Iadertina*, 2(2.), str. 73-83. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/17268> (pristupljeno: 1. srpnja 2024.)
14. Pliško, L. (2007). *Štakavsko-čakavski govori Tinjanštine - mjesni govor Hlistića*, *Croatica et Slavica Iadertina*, 3(3.), str. 95-106. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/19121> (pristupljeno: 5. lipnja 2024.)

15. Pliško, L. (2009). *Jugozapadni istarski ili štakavsko-čakavski dijalekt u svjetlu Hrastina istraživanja*, Hrvatski dijalektološki zbornik, (15), str. 111-124. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/144133> (pristupljeno: 10. lipnja 2024.)
16. Pliško, L. (2011). *Mjesni govor Loborike*, Tabula, (9), str. 176-187. Preuzeto s: <https://doi.org/10.32728/tab.09.2011.13> (pristupljeno: 22. srpnja 2024.)
17. Pliško, L. (2013). *'Istročakavština' Orlićeva prijevoda Libra o Jobu*. Croatica et Slavica Iadertina 9: 99–110.
18. Pliško, L., Mandić D. (2011). *Govori Općine Ližnjan*. Sveučilište Jurja Dobrile u Puli. Pula.
19. Pliško, L., Mandić, D. (2007). *Dijalektološki povratak Marčani*. Čakavska rič, XXXV(2), str. 323-338. Preuzeto s: <https://hrcak.srce.hr/33911> (pristupljeno: 2. lipnja 2024.)
20. Pliško, L., Mandić, D. (2013). *"Govor Svetvinčenta", A tko to ide?*, Hrvatski prilozi XV. Međunarodnom slavističkom kongresu. Hrvatska sveučilišna naklada, Hrvatsko filološko društvo. Zagreb.
21. Ribarić, J. (2002). *O istarskim dijalektima: Razmještaj južnoslavenskih dijalekata na poluotoku Istri s opisom vodičkog govora*. Petar Turčinović d.o.o. Pazin.

Internetski izvori:

1. Državni zavod za statistiku <https://podaci.dzs.hr/media/ixpn5qzo/si-1711-popis-stanovnistva-kucanstava-i-stanova-2021-prvi-rezultati-po-naseljima.pdf>
(pristup: 16. rujna 2024.)
2. Istrapedia <https://www.istrapedia.hr/en/natuknice/909/rezanci> (pristup: 7. svibnja 2024.)
3. Općina Svetvinčenat <https://svetvincenat.hr/opce-informacije/> (pristup: 5. svibnja 2024.)

POPIS PRILOGA

Karte:

Karta 1. Geografski prikaz prostiranja Općine Svetvinčenat.

Popis tablica:

Tablica 1. Prikaz ispitanika govora Režanaca

Tablica 2. Prikaz samoglasničkog inventara govora Režanaca

Tablica 3. Prikaz suglasničkog inventara govora Režanaca

Tablica 4. Prikaz konjugacije glagola moći

Tablica 5. Prikaz padežnih nastavaka

Tablica 6. Konjugacija glagola ići.

Tablica 7. Prikaz konjugacije kondicionala glagola biti.

PRILOG – ogled govora

Smo se družili ko smo imali lažno, ni bilo vremena, a smo se družile ča smo, učile se plêsti, ništo šiti i tako nu. Brâjde smo dělali, u liti se je požêlo pak smo jeno mào kao počinuli. Pak se je makinâlo, to su vèlika gümna bila u práhu. Smo želili da se grëmo uküpâti jeno mào. Kad smo prále ròbu to smo na rùke prále, to nan je bilo jëno mào kao tèško. Morà si tepliti vòdu i imà si te sapûne, ni bilo práh kao sada. To je bilo àltroke tèško. Dělali smo ga dõma, pòkle je bilo dõšlo, ali su dělale, kùhale kòsti, stàre mâsti, niku šòdu to se je kùhalo i onda se je učinija sapùn i to se je prála baren škúra ròba, svakidànja. Z koščòn. Kòsti, masnòcu, nika šòda kàuštika. I to se je sve skùhalo i onda su stàvili u nìke vèlike kako kòtle i to se je učinilo zgòr kako i se je uhlàdilo i onda su na kùse rìzali i to je bìja domâci sapùn. To smo práli ròbu s tìn i nõge si, glâvu nìsmo ne. Tu je bilo vèliko dõsta sèlo pak je bilo i mlâdih i pòčelo je bìti kako bòlje. Znàn moja màti ona bi bila pòšla svàku šetimànu jedàn pùt u Pùlu po sò, cùker, ni bilo ni butìge tud nõntar. Onda je donësla ti sapùn za líce práti, žâjfa ròža se je to zvàlo, jer je njùšila po cvícu. Ni bilo šampõna nõntar. Čèkali smo nedìlju da počinemò, subòtu se je prála ròba, ne svaki dãn. Pòd se je prá u subòte, z škrtàčòn od kršìna. Pokle Drùgega svjètskega ràta su bile zabrànjene kòze, da uništàvaju bòšku, kòze su bile kao drùga klâsa, ona je bila veç kao, ni se je baš glèdalo. Čùvào se je po komunálu, moràlo se je pàziti jer je bilo brajâd i svega da ne grè blâgo u škòdu. Kad se je pokosìlo sèno, to je bilo šèsti mìsec, kad se je pokosìlo, a prije se je čùvào po komunâli, onò ča je bilo svàčigovo. Nikad se je i plàčàlo to. Kòze su grìzle mladìce. Ki je z bičiklètami hodija, na nõge, nikì je ima bìč za kràve. Bârba Đùlijo je ima bìč. Brâjde su dělali, sve se je dělalo, šenìcu, kumpìr, rabèta, trukìnja, znâš kad je meni kràva pòšla tamo u sinožèticu u trukìnju. Vâjk ki je najstariji bìja vâjk je morà pensâti, kad smo čùvâli Ròža i ja. Ona da čùva òvce ili kràve, a ja san stèši moràla pensâti i za jëno i za drùgo. A kumpaniju bìmo bìli ràd, svi su čùvâli je bilo dicè čùda. Po sèli se je dělalo sve, u brâjdah, kumpìre se je sàdìlo, šenìcu u desèten, jedanâjsten. Se je žèlo na rùke sve. Nâjviše je bilo dèla u brâjdah, onda je bilo ča još. Sàdìli, kopâli kumpìre, rãbètu za blâgo. Dìd je mã mèrlina pune rède po brãzdi. Mèrlin to je mřkva, ali bìja je vèci. Pìtilo se je dřva na rùke, z pìlòn na rùke, fràšku, šùmu peljâli. Ljùdi su na gnjìštu ložili samo šùmu, dřva su pròdali ki je mòga. Brâli smo gròjze z vòzon u ùharicah i bèri, u síče ili ča god je bilo. Nikì ki je bìja mlâži, je pòša u bãčvu i pèšta gròjze z bòsima nogâmi. I

onda se je prelivalo u bāčvu drugu da zakūha nakon sēdan, ōsan dān je se pretočilo. Pa se je kūhala rakija, to je bija desēti, jedanājsti mīsec. Sva bōška se je grabljāla, šūšnje i līšče da bude za spōd blāga. Ni bilo ni kōnčime ni vo ni no. Brēnta je bila vēca, ūharica je bila mājna. Nosile su žēne vōdu z lōkve u brēntah. Upřčen znači da su brēntu nosile i to su zamotāle i nosile brēntu na živōtu, to se rēče upřtiti. Špārāli su vōdu kako mi denās debōto vīno, aš je ni bilo, u ropāči, ja ne znān ko san kad bila na dnōlu. To je dīmblje od Dūcke Vāle. ōkolo su se zamotāle z špāgi, konōpi. To su donēsle dōma dva pūta su pōšle uzēti dok ni bilo štērne. U štērnah je bilo. U lkāni smo māli i u Grōmičari vāj štēru. To ki je ma štēru on je bija mālo žēšči. Bila je nīka siromāština i sve dok nisu ljūdi pōčeli pomālo hodīti na dēlo. Ujūtro si zāgna ča si ranije mōga, onda na dēvet ūr, dēvet i po si bija vēč dōma. Onda si mīrija stōpe, šēst, sēdan stōp vēč si gonīja, vēč si znā koliko je ūr. ūre su bile samo dōma ki je imā na rūki ūre. He je bilo čūda fūjih, nego ča smo bili mi. Bāba u Grōmičari je imāla kobasīc cīlu lātu, svako līto je imāla prāsce mlāde i prōdala he je i pōkle smo za Nōvo līto i Božīc ubīli prāsca i dēlali kobasīce. Punu lātu kobasīc je āldo pojija. Ko su veživāli ljūdi, ko su ti ča pomōgli, ni bilo grēn u butīgu ništo kŭpīti. Sīra je imāla od ovāc. Po lōkvah je bilo. Zēlenkovicu, Klīc, Krāljevīčku, nājviše se je na te lōkve hodīlo. Na Perēnici se je hītalo pa su se rabīvāli stāri da su svu vōdu zmŭtili da neče blāgo pīti. Znān kad smo bili nīke zmīje su bile parān bjēlouške kad je uvī bija z kolcēn zdōla hītija vājlen tamo kāko je plīvala, vājlen pedesēt mētri je bija hītija tu zmīju. Su govōřili da si zmīja pušti ōtrov vāni na nīkoj grōti i da se grē kŭpāti. Takōva teplīna je bila, makināli smo pa smo pōšli spāti na slāmu. Su se složīle žēne i pōšle, mākina je bila z Čabrunīci ili Jūšīci. Na nōge su nājvēč hodīle dōma, z bičiklētōn. Lōkva jēna se je zvāla Marīnovica. Žēne su imāle ubūjene covāte na nogāh, ja san ušīla covāt nanka ne znān kolīko. Nikī su māli covāti i ovāko pŕiko batŭn, za dīcu. Māte vōde Šēpīn je dēla nīke gŭmare, dōli je bila gŭma i zgōr nīka tājna ča se ugūli. To je bilo dōbro za fŭsti se. Fŭzli smo se na nāčmah kad je bija snīg. Onō od špāhera ča je bilo uzād špāhera, z čin se pōkrije špāher. Fŭzli se po lēdu. Znāš dōli je bila vōda, zgōr lēd. I sad to su se fŭzli je bija tako debēja lēd; pā je u nīku lōkvu bija nikādi, dōpra se je ti lēd, pā je unūtra i da mu je usīklo glāvu lēd. To su povīdāli, da li je ili ni, to znān da su govōřili. Lēd bi bija na četīri pēt pŕsti. Kad smo gonīli na lōkvu hodīli ujūtro, z sikīron smo hodīli i razbījāli lēd da mōre blāgo pīti.

SAŽETAK

U ovom se završnom radu obrađuje govor sela Režanci na fonološkoj i djelomice morfološkoj jezičnoj razini.

Mjesni se govor promatra u kontekstu dosad istraženoga susjednoga govora Svetvinčenta te jezičnih značajki jugozapadnoga istarskoga dijalekta, kojemu on pripada.

Jezični je korpus prikupljen terenskim istraživanjem, i to ispunjavanjem *Upitnika za istraživanje jugozapadnog istarskog dijalekta* i razgovorom na temu svakodnevice u selu s izvornim govornicima.

Rezultati istraživanja pokazali su da se jezične značajke sela Režanci podudaraju na fonološkoj i morfološkoj razini s jezičnim značajkama jugozapadnog istarskog dijalekta i recentno opisanoga govora Svetvinčenta. Potvrđen je ikavski refleks jata u leksičkom i gramatičkom morfemu sa stalnim ekavizmima, peteročlani vokalski sustav, noviji tronaglasni sustav, refleksa prednjega nazala u *a* i u *e*. Refleks stražnjega nazala, kao i samoglasnog *ǐ* > *u*. Refleks poluglasa u *a*, prelaz *ra* u *re* u primjerima *kresti* i *restī*. Prijelaz dočelnog- / u -*a*.

Konsonantski inventar je tipičan jugozapadnoistarski s tzv. srednjim *č̣* bez *đ*. Glas *lj* slivenoga je izgovora. Glas *đ* zamjenjuje se sa *ž* ili *j*. Čuva se glas *h* u svim pozicijama.

Potvrđen je prelazak dočelnog *m* u *n* te ujednačavanje prijeloga *iz* i *s* u *z*. Rezultati su jotacije suglasničkih skupina **sk* i **st* te **zd* i **zg* > *št*, *žd*, dok se konsonantska skupina *zdj* metatizirala u *jz*. U primjerima *pojti* i *dojti* čuva se skupina *jt* u infinitivu i *jd*, očuvana je skupina *čr*-. Prisutan je rotacizam u glagolu 'moći' > *moren*. Potvrđeno je postojanje protetskog *j* i protetskog *v*. Dolazi i do pojednostavljivanja suglasničkih skupina *pt* > *t*, *pš* > *š*, *tvr* > *tr*, *dn* > *n* i dr. Sibilizacija je dokinuta.

Na morfološkoj razini potvrđena je arhaičnost u deklinaciji imenica. Dvosložne imenice muškoga roda imaju kratku množinu. Vokativ je rijedak.

Nominativ muškog roda pokaznih zamjenica ima nastavak *-i*, a oblici genitiva i akuzativa osobne zamjenice *oni* imaju oblik *he*, kao i kontrahirani oblik zamjenice *koji*. Present glagola *ići* ima osnovu na *gre(d)*-, infinitivi su redovito s dočelnim *-i*.

Prema navedenim jezičnim značajkama, možemo zaključiti da govor sela Režanci ima jednake jezične značajke kao i susjedni Svetvinčenat. Za širu sliku svetvinčentskih govora valjalo bi istražiti još podosta susjednih govora.

Ključne riječi: Režanci, Općina Svetvinčenat, jugozapadni istarski dijalekt, fonologija, morfologija

SUMMARY

This thesis addresses the speech of the village of Režanci at the phonological and partially morphological linguistic levels.

The local speech is observed in the context of the previously studied neighboring speech of Svetvinčenat and the linguistic features of the southwestern Istrian dialect to which it belongs.

The linguistic corpus was collected through field research, which included completing a Questionnaire for Research on the Southwestern Istrian Dialect and conversing about daily life in the village with native speakers.

The research results showed that the linguistic features of the village of Režanci align with the linguistic features of the southwestern Istrian dialect and the recently described speech of Svetvinčenat, both at the phonological and morphological levels. The presence of the ikavian reflex of jat in lexical and grammatical morphemes with constant ekavisms was confirmed, along with a five-vowel system, a newer three-vowel system, and reflexes of the front nasal in a and e. The reflex of the back nasal, as well as the vowel /ɨ/ > u, was confirmed. The reflex of the semi-vowel in a, the transition from ra to re in examples such as kresti and resti, and the change from final -l to -a were also noted.

The consonant inventory is typical of southwestern Istrian dialects, with the so-called middle č without đ. The sound lj is pronounced as a blended sound. The sound đ is replaced by ž or j. The sound h is preserved in all positions.

The transition of final m to n and the standardization of the prepositions iz and s to z were confirmed. Results include the jotation of consonant clusters *sk and *st, as well as *zd and *zg > št, žd, while the consonant cluster zdj has undergone metathesis to jz. In examples like pojti and dojti, the cluster jt is preserved in the infinitive, and jd is preserved, as well as the cluster čr-. Rotacism is present in the verb 'moći' > moren. The existence of prosthetic j and prosthetic v was confirmed. There is also a simplification of consonant clusters, such as pt > t, pš > š, tvr > tr, dn > n, and dr. Sibilization has been abolished.

At the morphological level, archaism in the declension of nouns was confirmed. Two-syllable masculine nouns have a short plural form. The vocative case is rare.

The nominative of masculine demonstrative pronouns has the suffix -i, and the genitive and accusative forms of the personal pronoun oni have the form he, as well as the contracted form of the pronoun koji. The present tense of the verb 'ići' has a base on gre(d)-, and infinitives regularly end in final -i.

Based on these linguistic features, we can conclude that the speech of the village of Režanci has the same linguistic features as the neighboring Svetvinčenat. For a broader picture of Svetvinčenat's speech, it would be useful to investigate more neighboring speeches.

Key words: Režanci, Municipality of Svetvinčenat, southwestern Istrian dialect, phonology, morphology